

www.ketab.ir

● رویکرد روایی در حکمت متعالیه

با تأکید بر مبدأشناسی

● نرگس شاهسوارانی

علی اصغر هادوی نیا

سرشناسه: شاهسوارانی، نرگس، ۱۳۴۶.

عنوان و نام پدیدآور: رویکرد روایی در حکمت متعالیه یا تأکید بر میدانشناسی / نرگس شاهسوارانی، علی اصغر هادوی نیا.

مشخصات نشر: تهران: مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۳۱۲ ص. ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۵-۰۶۵-۷

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا. یادداشت: کتاب‌نامه.

موضوع: حکمت متعالیه.

موضوع: Transcendent philosophy.

موضوع: صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹-۱۰۵۰ ق - نقد و تفسیر.

موضوع: Sadraaddin Shirazi, Mohammad ebn Ebrahim -- Criticism and interpretation.

موضوع: فلسفه اسلامی -- احادیث.

موضوع: Islamic philosophy -- Hadiths.

شناسه افزوده: هادوی نیا، اصغر، ۱۳۴۱.

رده‌بندی کنگره: BBK ۱۰۸۸.۱۳۹۹

رده‌بندی دیویی: ۱۸۹/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۴۸۳۹

مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر

● رویکرد روایی در حکمت متعالیه

با تأکید بر میدانشناسی

نرگس شاهسوارانی

علی اصغر هادوی نیا

● ناشر: مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر

● طراح جلد: سید ایمان نوری نجفی

● چاپ اول: ۹۹، ۱۵۰ نسخه

● قیمت: ۴۶۰۰۰ تومان

● چاپ و صحافی: هنگام

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهید بهشتی، تقاطع بزرگراه
شهید مدرس، پلاک ۶۴، تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱
فروشگاه کتاب اندیشه: تهران: خیابان انقلاب، روبروی
درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۲۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷۰

همه حقوق محفوظ است

■ فهرست ■

۱۱.....	سخن ناشر.....
۱۳.....	مقدمه.....
۱۴.....	اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۱۸.....	پیشینه تحقیق.....
۱۹.....	پرسش اصلی و پرسش های فرعی.....
۱۹.....	اهداف.....
۲۰.....	روش تحقیق.....
۲۱.....	ساختار مباحث.....
۲۳.....	فصل اول: کلیات
۲۳.....	۱. واژه شناسی.....
۲۳.....	۱-۱. واژه شناسی «حدیث».....
۲۳.....	الف) «حدیث» در لغت.....
۲۴.....	ب) «حدیث» در اصطلاح.....
۲۵.....	۱-۲. واژه شناسی «حکمت».....
۲۵.....	الف) «حکمت» در لغت.....
۲۶.....	ب) «حکمت» در اصطلاح.....
۲۹.....	۱-۳. «حکمت متعالیه»، تاریخچه و مقایسه با مکاتب پیشین.....
۳۲.....	۲. چشم انداز حکمت متعالیه در تأثیرپذیری از روایات.....
۳۲.....	۲-۱. رابطه عقل و نقل در حکمت متعالیه.....

- ۲-۲. یگانگی اهداف حکمت و شریعت در نزد ملاصدرا..... ۳۴
- ۲-۳. تفاوت الهیات در فلسفه یونان و فلسفه اسلامی..... ۳۵
- ۲-۴. لزوم اتکای فلسفه بر وحی از دیدگاه ملاصدرا..... ۳۷
- ۲-۵. روایات و به‌کارگیری اصطلاحات فلسفی..... ۳۹
- ۲-۶. اندیشه شیعی و توسعه فلسفه اسلامی..... ۴۳
- ۲-۷. تسلط ملاصدرا بر علوم نقلی..... ۴۶
- الف) محدث‌بودن صدرا..... ۴۶
- ب) آثار صدرا و اهتمام به احادیث..... ۴۷
۳. مبانی صدرا در فهم روایات..... ۴۷
- ۳-۱. جایگاه قرآن و عترت..... ۴۸
- ۳-۲. جواز نقل به معنای حدیث..... ۴۸
- ۳-۳. اجتناب از تطویل و توجه به ظاهر روایات..... ۴۹
- ۳-۴. جواز تقطیع احادیث..... ۵۰
- ۳-۵. ملاک صحت روایات..... ۵۰
- ۳-۶. لزوم جمع بین احادیث به‌ظاهر متعارض..... ۵۰
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری..... ۵۲
- فصل دوم: مبانی حکمت متعالیه و الهام از نصوص روایی**..... ۵۵
۱. اصالت وجود..... ۵۵
- ۱-۱. تاریخچه بحث..... ۵۸
- ۱-۲. بیان محل نزاع..... ۶۰
- ۱-۳. بیان دلیل..... ۶۳
- ۱-۴. حقیقت وجود..... ۶۵
- ۱-۵. تشکیک وجود..... ۶۶
- ۱-۶. مراحل و مراتب وجود..... ۶۷
- ۱-۷. محذورات اصالت ماهیت (ثمرات اصالت وجود)..... ۶۹
- ۱-۸. اصالت وجود در پرتو روایات..... ۷۱
- ۱-۹. اشتراک معنوی وجود و معنای کلام معصوم (علیه السلام)..... ۸۲
- ۱-۱۰. وحدت وجود در روایات..... ۸۴

۸۶.....	۲. حرکت جوهریه
۸۸.....	۲-۱. معنای حرکت
۹۰.....	۲-۲. دلایل حرکت جوهریه
۹۱.....	۲-۳. تفاوت حرکت جوهری با حرکات مادی مکانیکی
۹۲.....	۲-۴. ثمره بحث
۹۲.....	۲-۵. حرکت جوهری در پرتو روایات
۹۶.....	۳. سایر ابداعات صدرا
۹۸.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
فصل سوم: اصطیاد براهین اثبات خدا از نصوص روایی در	
۱۰۱.....	حکمت متعالیه
۱۰۱.....	۱. برهان صدیقین برترین راه خداشناسی
۱۰۲.....	۱-۱. امتیازات برهان صدیقین
۱۰۵.....	۱-۲. وجه تسمیه برهان صدیقین
۱۰۶.....	۱-۳. مبتکر برهان صدیقین
۱۰۶.....	۱-۴. تقریرات برهان صدیقین
۱۰۷.....	الف) تقریر فارابی
۱۰۷.....	ب) تقریر بوعلی سینا
۱۱۰.....	ج) تقریر صدرالمتهین
۱۱۰.....	مقدمات تقریر صدرالمتهین و تبیین‌های حاصل از آن
۱۱۳.....	امتیازات تقریر صدرایی بر سینایی
۱۱۴.....	د) تقریر ملاهادی سبزواری
۱۱۵.....	هـ) تقریر علامه طباطبائی
۱۱۸.....	۲. برهان صدیقین در پرتو روایات
۱۲۳.....	۳. آشنایی با برخی دیدگاه‌های مخالف پیرامون خداشناسی استدلالی
۱۲۹.....	ارزیابی دیدگاه فوق
۱۳۴.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
فصل چهارم: اصطیاد اسماء و صفات الهی از نصوص روایی در حکمت	
۱۳۷.....	متعالیه
۱۳۹.....	۱. توحید صفاتی در روایات و حکمت متعالیه

سخن ناشر

حکمت متعالیه از مهم‌ترین مکاتب فلسفی است که در جهان اسلام پدید آمد. از سوی دیگر روایات نیز یکی از غنی‌ترین مخازن معرفتی فرهنگ اسلام است. بدیهی به نظر می‌رسد که همکاری در زمینه ارتباط بین این دو، یعنی ارتباط بین حکمت متعالیه و فرهنگ دینی، می‌تواند از اهمیت بسزایی برخوردار باشد. در این میان مباحث فلسفی مربوط به مبداءشناسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

هدف اصلی در این نوشتار بررسی این فرضیه است: بسیاری از عناصر حکمت متعالیه پیرامون مبداءشناسی از آموزه‌های حدیثی تأثیر پذیرفته‌اند. « باید در نظر داشت که در این صورت، بسیاری از مفاهیم حکمت متعالیه می‌توانند کمک شایانی در تفسیر و تبیین چنین آموزه‌های حدیثی داشته باشند. از آنجا که آموزه‌های اسلام در زمینه مبداءشناسی جنبه محوری دارد و بقیه زمینه‌ها به گونه‌ای بازتاب این زمینه هستند، می‌توان تأثیر حکمت متعالیه در تفسیر روایات مربوط به زمینه‌های دیگر را نیز پیش‌بینی کرد.

تبیین تأثیرپذیری حکمت متعالیه از روایات از دو مسیر قابل دسترسی است. برای مسیر اول که غیر مستقیم می‌باشد، دو گونه شواهد را می‌توان تهیه کرد. گونه اول مربوط به شواهد بیرونی است که یا از طریق بررسی پیش‌فرض‌های ملاصدرا درباره برخی امور، مانند رابطه فلسفه دین و بر چگونگی امکان این تأثیرپذیری می‌پردازد یا از طریق نشان دادن تبخّر صدرا در

زمینه روایات و ارادت خاص وی به اهل بیت و تأثیر اندیشمندان و محققان این تأثیرپذیری را به اثبات می‌رساند. اما گونه دوم شواهد که به شواهد درونی اختصاص دارد، می‌تواند با توجه به مبانی صدرا در استفاده و فهم روایات و ابتکارات وی باشد یا مهم‌ترین ابداعات صدرا در استفاده از روایات را مطرح نماید. اما مسیر دوم که مسیر مستقیم است، به روایاتی می‌پردازد که ملاصدرا در مباحث مربوط به مبدأشناسی به آنها استناد نموده است.

این تحقیق در پنج فصل به سامان رسیده است. فصل اول به کلیات پرداخته که در آن مفاهیم و نیز مبانی صدرا در فهم روایات مطرح شده است. فصل دوم عهده‌دار تبیین مهم‌ترین مبانی حکمت متعالیه از جمله اصالت وجود و حرکت جوهریه است. فصل سوم به دنبال یکی از مهم‌ترین مباحث فلسفه اسلامی، یعنی براهین اثبات خداست. در اینجا نیز برهان صدیقین، که به ادعای ملاصدرا، مهم‌ترین براهین مبدأشناسی است، مطرح شده است. فصل چهارم به اسماء و صفات الهی پرداخته است. فصل پنجم افعال الهی و توحید افعالی را مورد بررسی قرار داده است. فصل پنجم نیز نتیجه‌گیری را مطرح کرده است.

پژوهش حاضر با عنوان «رویکرد روایی در حکمت متعالیه (با تأکید بر مبدأشناسی)»، به قلم حجت الاسلام والمسلمین علی اصغر هادوی نیا عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و سرکار خانم نرگس شاهسوارانی تألیف شده و به طبع رسیده است.

در پایان از ارزیابان محترم حجج اسلام آقایان عبدالحسین خسروپناه، مهدی عبداللهی و محمدعلی اردستانی و نیز مؤلف گرامی، که با سعه صدر در تولید و بالندگی اثر تلاش کردند، قدردانی نموده، توفیقاتشان را از خدای سبحان خواستاریم و از استادان و صاحب‌نظران درخواست می‌شود با ارائه نظرات ارزنده خود، ضمن کمک به تکمیل این تحقیق ارزشمند، ما را در انتشار آثار برتر دیگر یاری فرمایند.